

A. I. Osipov

TAJINA KRSTU¹

(pomôcka pre katechéto, krstných, rodičov a pripravujúcich sa prijať krst)

Cirkevné tajiny

V pravoslávnej Cirkvi existuje celý rad posvätných úkonov, v ktorých sa podľa jej učenia úprimne veriacemu človeku zosielajú určité dary Božej blahodate, ktoré sú pomocnými prostriedkami pri získavaní spásy. Najvýznamnejšie z nich sú napríklad krst, prijímanie, pokánie a iné. Nazývajú sa tajinami. Ďalšie, ako mníšstvo, posvätenie vody, posvätenie príbytkov a iné sa tak nenazývajú. Avšak v Cirkvi nie sú žiadne prázdne posvätné úkony a v každom z nich veriaci kresťan tajomne (odtiaľ názov "tajina") prijíma osobitý dar blahodate. Cirkev preto nikdy striktno neurčila počet tajín a svätí otcovia ich vymenúvajú od dvoch až po niekoľko desiatok.

Rímska cirkev určila nazvať tajinami iba sedem: krst, myropomazanie, eucharistiu, pokánie, kňazstvo, pomazanie chorých a manželstvo. Z dôvodu určitých historických okolností toto západné učenie prešlo aj do pravoslavia. Nie je však preň dogmou, a Cirkev, hoci poukazuje na veľký význam týchto tajín, naďalej učí, že vo všetkých posvätných úkonoch, bez výnimky, sa veriacemu pri zachovaní nevyhnutných podmienok tajomne dáva určitý dar Božej blahodate.

Prečo je potrebné veriť v Krista a nie len v Božiu existenciu a čo sa vyžaduje pre prijatie krstu?

Uveriť v Božiu existenciu nie je ťažké, no uveriť v Krista znamená nevyhnutnosť zmeniť svoj morálny a duchovný život v súlade s Jeho Evanjeliovým odkazom. Apoštol Pavol písal: „*Neviete vari, že nespravodliví nebudú dedičmi Božieho kráľovstva? Nemýľte sa! Ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci, ani chlipníci, ani súložníci mužov, ani zlodeji, ani lakomci, ani opilci, ani rúhači, ani vydierači nebudú dedičmi Božieho kráľovstva*“².

Prvou a nevyhnutnou podmienkou pre kresťanský život a spásu veriaceho je prijatie tajiny krstu. Uskutočňuje sa v ňom duchovné zrodenie človeka. Človek sa stáva členom Cirkvi a môže byť účastný v ostatných tajinách.

No krst je možný len pre veriaceho v Krista, iba vtedy má moc a pre krsteného je blahom. V opačnom prípade, ak ho človek prijíma formálne, bez zámeru zmeniť svoj život, môže sa stať nie len pustým obradom, ale do života človek so sebou priniesť aj veľa starostí, lebo v tajine prichádza do priameho kontaktu so samotným Bohom. Apoštol Pavol písal: „*Nemýľte sa! Boh sa nedá vysmievať, lebo čo človek rozsieva, bude aj žat*“³. A prorok Jeremiáš vyslovuje ešte hrozivejšie slová: „*Prekliaty je ten, kto bude vykonávať Hospodinovo dielo nedbanlivo*“⁴.

Čo je Cirkev a čo znamená byť jej členom?

Cirkev má dve strany, vnútornú a vonkajšiu, a ich rozlíšenie je pre jej pochopenie veľmi dôležité. Z vnútornej strany je Cirkev duchovným organizmom "Kristovým Telom"⁵, ktoré predstavuje jednotu vo Svätom Duchu všetkých tých veriacich v Krista, ktorí svoj život žijú podľa Evanjelia a učenia svätých otcov. Najviditeľnejším znakom, svedčiacim o tom, že "tu je Cirkev" je láska, o ktorej Kristus povedal: „*Podľa toho všetci spoznajú, že ste moji učeníci, ak*

¹ https://alexey-osipov.ru/upload/iblock/1a0/Tainstvo_Kreshcheniya_A.I.Osipov_.pdf

² 1Kor 6, 9-10.

³ Gal 6, 7.

⁴ Jer 48, 10.

⁵ Ef 1, 23.

*budete mať lásku jedni k druhým*⁶. Svedčí o patrení človeka k Cirkvi. Kde niet lásky, tam niet Krista, niet Boha, nie je skutočná viera, nie je ani Cirkev.

Z vonkajšej strany je Cirkev spoločenstvom, ktoré má svoju štruktúru, hierarchiu. Členmi tohto spoločenstva sú všetci pokrstení a od neho neodlúčení, vyznávajúci (či nepopierajúci) jedinú vieru, prikázania, tajiny, kánony nezávisle od stupňa ich presvedčenia a charakteru života. Preto vonkajšia príslušnosť človeka k Cirkvi, akúkoľvek pozíciu by v nej zastával, ešte nehovorí o tom, že daný človek je naozaj kresťanom a členom Cirkvi.

Prečo Cirkev nazýva Ježiša Krista Spasiteľom?

Boží Syn sa vtelením zjednocuje so smrteľnou prirodzenosťou človeka, avšak neprijíma tie hriechne vášne, s ktorými sa rodia všetci ľudia. Veľmi jasne to vyjadril svätý Gregor Palama: „Božie Slovo prijalo také telo, ako my, a hoci bolo dokonale čisté, zároveň bolo smrteľné a náchylné k chorobám“.

Kristus svojou dobrovoľnou obetou na Kríži tú smrteľnosť v sebe uzdravil. Hovorí o tom apoštol: „Boh pôvodcu našej spásy (Krista) učinil dokonalým (grécky τελειώσε) cez utrpenie“⁷. Čiže svojím utrpením, smrťou a Vzkriesením učinil dokonalou Ním pri vtelení prijatú ľudskú prirodzenosť. Ctihodný Maxim Vyznávač o tom píše: „Nemennosť vôle v Kristovi tej prirodzenosti cez Vzkriesenie znovu vrátila bezvášnivnosť, nepominuteľnosť a nesmrteľnosť“.

A tak ako od Adama prešlo celé ľudské pokolenie podľa tela so všetkými následkami jeho hriechu, tak od Pána Ježiša Krista začína nový druh ľudí, ktorý sa Ním rodí podľa ducha pre večný život. Toto rodenie sa uskutočňuje v tajine krstu.

Prečo Boh nezachránil človeka svojou všemocnosťou?

Pretože poškodenie prirodzenosti Adama a Evy bolo následkom ich slobodného prijatia pyšnej myšlienky stať sa bohmi v stvorenom svete⁸. A obnovenie ľudskej prirodzenosti sa tiež mohlo uskutočniť len slobodne. Boží Syn preto na seba berie ľudskú prirodzenosť (zjednocuje sa s ňou), vteľuje sa, aby človek v jednote s Ním mohol sám dobrovoľne prijať počin utrpenia pre svoje uzdravenie. Toto bolo uskutočnené Kristom na kríži. Svätý Bazil Veľký o tom napísal: „Prečo nám pri stvorení nebola daná bezhriešnosť, aby sme nemohli zhrešiť aj keby sme chceli? ...Bohu sa páči nie vynútené, ale uskutočňované cnostne“.

Prečo je potrebný krst?

V Biblii je povedané, že prvým ľudom bola v raji Bohom daná plná moc nad zemou⁹. No Boh im zakázal jesť plody zo stromu poznania dobra a zla¹⁰, znamenajúceho Božiu vševedúcnosť. Avšak Adam a Eva, ako je metaforicky v Biblii povedané, odtrhli plod tohto stromu predstavujúc si svoju bohorovnú dôstojnosť, a videli sa ako všetko vediaci a všemocní bohovia¹¹.

V dôsledku tohto postavenia sa proti Bohu v duchovno-telesnej prirodzenosti prarodičov vzniklo nezvratné, svojho druhu “genetické” poškodenie. Zo zduhovnenej, nestarnúcej, nepodrobenej smrti sa stala “vášnivou, pominuteľnou a smrteľnou”. Táto zmena (prvotné poškodenie, či prvorodený hriech – na rozdiel od osobného hriechu Adama a Evy), nadobudla dedičný charakter. Toto poškodenie sa predáva všetkým potomkom, nikto sa z neho nemôže

⁶ Jn 13, 35.

⁷ Heb 2, 10.

⁸ Pozri: Gen 3, 5.

⁹ Pozri: Gen 2, 19-20.

¹⁰ Gen 2, 17.

¹¹ Pozri: Gen 3, 5.

vyslobodiť. Ľudia sa stali smrteľnými bez akejkolvek možnosti vrátiť sa k životu. V tejto situácii bola potrebná pomoc Toho, kto človeka stvoril.

Ako sa pripraviť na prijatie krstu?

Dospelý človek predovšetkým musí dôjsť k pevnému presvedčeniu v to, že Ježiš Kristus je skutočným Bohom a Spasiteľom a Jeho Evanjelium je skutočnou životnou cestou. Toto si vyžaduje seriózne zoznámenie sa s Evanjeliom a ostatnými knihami Nového zákona, pochopenie základov pravoslávnej viery a duchovného a morálneho života.

Úprimne veriaci, pripravujúci sa na krst môže a mal by navštevovať chrám, počas bohoslužieb sa modliť, na základe dohody s duchovným vykonávať určené ranné a večerné modlitebné pravidlo, žehnať sa znamením kríža, prikladať sa k relikviám, pomazávať sa posväteným olejom, jesť požehnaný chlieb. Toto všetko môže robiť, pretože je veriacim. No pokiaľ nie je krstený, nemôže prijímať tajiny.

Pre prijatie krstu je nevyhnutné oľutovanie vykonaných skutkov proti svedomiu, najme vo vzťahu k iným ľuďom, počnúc svojou rodinou. K tajine je potrebné pristúpiť zmierený so všetkými. Pokánie a rozhodnutie žiť podľa Evanjeliových prikázaní je začiatkom a základom prijatia pravoslavia. V opačnom prípade bude krst pre človeka neosožným obradom.

Na pripravujúceho sa ku krstu sú aj externe požiadavky. Pred prijatím tajiny je potrebný hoci len jednodňový pôst, zdržanlivosť od návštevy divadiel, kina a iných zábav, od pozerania televízie, internetu, pre ženatých a vydaté zdržanlivosť od manželských vzťahov. Duša, telo aj odev musia byť čistými.

Dospelí (zvlášť ženy) si pri krste obliekajú dlhú bielu košeľu. Svätý Ján Zlatoústý písal: „naši otcovia uzákoniť... pre prijatie tajiny (krstu)... po našich poučeníach, vyzliecť vás a vyzuť a vyzlečených a vyzutých zakryť iba košeľou a odprevadiť k slovám exorcizmov“.

Čo sa v tajine krstu uskutočňuje?

Ako vo všetkých tajinách Cirkvi, ktoré sú prijímané s vierou a pokáním, aj v krste sa uskutočňuje očistenie od všetkých predchádzajúcich hriechov. Avšak výnimočnou črtou tejto tajiny je, že veriaci v nej dostáva blahodatne semeno Kristom obnoveného človeka¹².

Apoštol Ján Teológ píše: „Každý, kto sa narodil z Boha, nepácha hriech, lebo Jeho semeno ostáva v ňom“¹³.

Apoštol Peter kresťanom pripomína, že sú znovuzrodení nie z porušiteľného semena ale neporušiteľného, živým a večným Božím slovom¹⁴.

Ctihodný Gregor Sinaita písal: „Vo svätom krste sa nami v Kristovi prijaté neničí, len sa uchová, ako poklad v zemi... Preto, ak úprimne chceme odhaliť v nás skryté blahodätne semeno, ponáhľajme sa...“.

Svätý Tichon Zadonský toto Kristove semeno prirovnáva k živej viere: „Živá viera je Boží dar, a je nejaké Božské semeno, ktoré sa pri krste zasieva do každého krsteného“.

Svätý Ignác Brjančaninov, komentujúc slova apoštola Pavla: „*máme účasť na Kristovi, len ak si pevne zachováme začatý život až do konca*“¹⁵, nazýva toto semeno „zrnom“ podľa Spasiteľovho podobenstva¹⁶ a píše: „...hovorí sa tu o blahodati krstu, zasadenej do nás pri vstupe do jednoty s Kristom podobne horčičnému zrnu“. Toto semeno krstu svätý pomenúva samotným Kristom: „Svätý Izák v zhode s ostatnými otcami učí, že Kristus sa do našich srdc zasadzuje tajinou svätého krstu ako semeno do zeme. Tento dar je sám o sebe dokonalý. No my ho alebo rozvíjame, alebo udúšame, súdiac podľa toho, ako žijeme. Preto tento dar naplno

¹² Ef 4, 24.

¹³ 1Jn 3, 9.

¹⁴ 1Pet 1, 23.

¹⁵ Heb 3, 14.

¹⁶ Pozri: Mk 4, 31.

svieti v celej svojej kráse len v tých, ktorí seba kultivovali evanjeliiovými prikázaniami podľa rozsahu tej kultivácie“.¹⁷

Biskup (neskôr patriarcha) Sergej (Stragorodskij) o význame toho semena pre veriacich hovorí: „Ďalší život človeka... spočíva v rozvití toho semena večného života, ktoré bolo zasadené v krste. Človek sa postupne očisťuje od hriechu, postupne sa zdokonaľuje a utvrdzuje v dobre až dosahuje rastu dokonalého muža“.

Prečo a ako krst prijať?

Pretože sa od prvého, duchovne poškodeného, telesného Adama ľudia rodia smrteľnými, pomimuteľnými a vášnivými, je pre ich uzdravenie potrebné nové rodenie, duchovne zdravé, od takého zakladateľa (otca), ktorý by nebol otrokom tela a nemal v sebe hriech. Lebo, ako to píše apoštol Ján Teológ, „čo sa narodilo z tela, je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch“¹⁸. Takým novým zakladateľom, alebo, ako Ho nazýva apoštol Pavol „posledným Adamom“¹⁹ je Kristus.

Od neho pochádza nové duchovné rodenie v tajine krstu, ak je človekom prijímaný s vierou a rozhodnutím žiť po kresťansky. Vtedy veriaci dostáva semeno Kristom znovuzrodenej nesmrteľnej, nepomimuteľnej, bezvášnivej ľudskej prirodzenosti, ktoré je začiatkom jeho duchovného rastu k zrelosti muža, k miere plného Kristovho veku²⁰.

Svätý Tichon Zadonský objasňuje, že človek v krste dostáva druhé, duchovné rodenie: „Lebo v človeku, ktorý prijal kresťanskú vieru a krst... sú dve rodenia. Z týchto dvoch rodení v ňom povstáva zápas ducha a tela, alebo jednoduchšie povedané, dvojaka náklonnosť, hnutie, motivácia a povzbudenie. Lebo tieto dve rodenia sú protichodné a každé z nich má svoje vlastnosti a ľudské srdce sa prikláňa a nabáda k tomu, čo je komu vlastné. Svätý apoštol o tom hovorí takto: „Lebo telo si žiada, čo je proti duchu, a duch, čo je proti telu. Navzájom si odporujú...“²¹. Telesné rodenie kresťana nabáda k telesnému a duchovné k duchovnému mysleniu.... Tento zápas sa odohráva v tom samom kresťanovi... Lebo ako sú v kresťanovi dve rodenia, tak sú aj dvaja ľudia so svojimi vlastnosťami, teda starý a nový“.

Svätí otcovia preto varujú pred neuváženým a čisto obradovým prijatím krstu.

Svätý Ján Zlatoústý hovorí: „Ani krst... ani nič iné nám nemôže priniesť žiadny osoh, ak nebudeme viesť život čestný, strohý a cudzí akémukol'vek hriechu“.

Svätý Cyril Jeruzalemský zdôrazňuje: „Ak si pokrytec, ľudia ťa síce pokrstia, ale Duch ťa krstiť nebude. Ale ak si prišiel s vierou, tak ľudia slúžia viditeľne, a Duch dá neviditeľné“.

Svätý Marek Askéta obracia našu pozornosť na to, že „pevne veriacim je Svätý Duch daný okamžite v krste, neverným a zlým nie je daný ani po krste“.

Kňaz-mučeník Tadeáš²² (Uspenský, +1937), hovoriac o reálnom stave viery mnohých kresťanov, keď nezriedka formálne krstia a dávajú sa krstiť s horkosťou píše: „Pravda, mnohých krstených nemožno nazvať duchovne vzkriesenými, lebo ich duchovný život sa ničím nelíši od života nekrstených. Možno byť pokrstený vodou neprijmúc blahodať Životvorného Ducha²³, lebo tá blahodať nevstúpi do nikoho okrem toho, kto si to želá. Aby bola blahodať krstu prijatá²⁴ krstený sa musí chytiť... dobrej olivy Krista cez vieru a lásku, ktoré do duše človeka hojne zasievajú Kristov život, a taktiež cez zápas s vášňami, ktoré dušu umŕtvujú a prekrážajú jej ožiť“.

¹⁷ Pozri: Marek Askéta „Slovo o krste“; Xantopulových kapitoly 4,5 a 7.

¹⁸ Jn 3, 6.

¹⁹ 1Kor 15, 45.

²⁰ Ef 4, 13.

²¹ Gal 5, 17.

²² Фаддей

²³ Pozri: Jn 3, 5.

²⁴ Pozri: 2Kor 6, 1.

Krst nie je mágia

Je veľmi dôležité vedieť, že dar blahodate a Božie požehnanie človek do ďalšieho života dostáva nie na základe moci obradu krstu, ale len za podmienky, že verí, kajú sa z vykonaných hriechov a je pevne presvedčený začať žiť podľa Evanjelia.

Lebo blahodatné semeno dostávané v tajine, ešte nie je ani spása, ani "priepustka" do Božieho Kráľovstva, ale len začiatok spásonosného života. Svätý Efrém Sýrsky hovorí: „Krst je len začiatkom vzkriesenia z pekla“.

Svätý Makarios Egyptský podotýka: „Ak tvrdíš, že Kristovým príchodom bol hriech odsúdený, a zlo už po krste nemá v srdci pastvu pre myšlienky, tak pozri, koľko ľudí bolo pokrstených od Pánovho príchodu až do dnes, a či nemysleli ľstivo?.. Teda, aj po krste má lotor pasienok a môže ísť a robiť čo chce“.

Svätý Ignác Brjančaninov varuje: „Nezachovávajúci získané, darované vo svätom krste životom podľa prikázaní, darované stráca“. A navyše: „...vďaka pohanskému životu všetci pohania, ktorí kedysi kresťanstvo prijali, z kresťanstva odchádzali a odchádzajú, vracajú sa k predchádzajúcemu úplnému nepoznaniu Boha a k slúženiu démonom, hoci už nie vo forme modloslužobníctva“.

Svätý Teofan Zatvorník objasňuje: „Je potrebné vedieť, že pri umŕtvení hriechu krstom sa nič nedeje automaticky, ale všetko sa uskutočňuje za účasti morálno-slobodných rozhodnutí samotného človeka“. „Pán pristupujúceho k Nemu s pokáním a vierou prijíma, odpúšťa mu všetky predchádzajúce hriechy, a posväcujúc tajinami poskytuje silu na prekonanie hriechu, ktorý v ňom žije. Samotný hriech nevyháňa. Toto kladie na človeka samotného za pomoci darovanej mu na to blahodate“.

Svätý Justin Popovič hovorí: „Blahodať, ktorá je padlému človeku dávaná cez Ježiša Krista, nepôsobí automaticky, nedáva posvätenie a spásu ihneď, mihnutím oka, ale postupne preniká do všetkých psycho-somatických síl človeka, primerane jeho osobnému počínu a novému životu“.

Čo by mal vedieť ten, kto sa pripravuje prijať krst?

Prijatie akejkol'vek tajiny má aj svoju druhú stranu. V prípade jej formálneho prijatia bez viery a zbožnosti, bez zámeru žiť kresťansky, čiže ostať v svojom živote pohanom, sa človeku môže ešte viac priťažič. Pred ťažkými následkami nerozvážneho prijatia cirkevných tajín varuje samotný Pán: „*Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený*“²⁵. Slová: „kto neuverí, bude odsúdený“, hovoria o tom, že prijímajúci tajinu bez viery v Krista, len z nejakej poverčivosti, alebo preto, že tak sa to robí, sa vystavuje Božiemu súdu. Kristus to objasňuje takto: „*Keď nečistý duch vyjde z človeka, chodí po bezvodných miestach a hľadá odpočinok. A keď ho nenájde, povie si: Vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel. A keď príde, nájde ho vymetený a vyzdobený. Vtedy ide a pojme so sebou sedem iných duchov, horších ako je sám, vojdú a prebývajú tam. A posledný stav toho človeka je horší ako prvý*“²⁶.

Tak aj krst, prijatý bez viery v Krista, bez rozhodnutia začať žiť kresťanský život krsteného (ak sú krstené deti, tak rodičov a krstných) vystavuje Božiemu hnevu, lebo je: „*Prekliaty, kto bude vykonávať Hospodinovo dielo nedbanlivo*“²⁷. Lebo Pán učeníkom prikázal: „*Chodte teda a naučte všetky národy, krstiac ich v meno Otca, i Syna, i Svätého Ducha, učiac ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia tohto veku. Amen*“²⁸.

Svätí otcovia nepretržite varujú pred nebezpečenstvom ľahkomyselného prijatia krstu.

²⁵ Mk 16, 16.

²⁶ Lk 11, 24-26.

²⁷ Jer 48, 10.

²⁸ Mt 28, 19-20.

Svätý Simeon Nový Teológ takto píše o krste detí: „Lebo prijímuc tvoj krst v mladosti a nehodne ho žijúci celý svoj život budú súdení prísnejšie než nekrstení, ako tí, čo pošpinili tvoj svätý odev²⁹“. Apoštol tam píše: „*Uvážte, o čo horší trest si zaslúži ten, čo pošliape Božieho Syna, zneváži krv zmluvy, ktorou bol posvätený, a potupí Ducha blahodate?*“

Svätý Ignác Brjančaninov varuje: „Pred prijatím svätého krstu je nevyhnutná dôkladná príprava. V dôkladnej príprave spočíva nevyhnutná podmienka pre to, aby veľká tajina hojne priniesla svoj plod, aby poslúžila na spásu, a nie odsúdenie. Toto je povedané pre vysvetlenie tajiny... Prípravou k svätému krstu je skutočné pokánie. Skutočné pokánie je nevyhnutná podmienka pre to, aby bol svätý krst prijatý hodným spôsobom pre spásu duše“.

Prax nám však ukazuje, že krstení sú nezriedka horší ako nekrstení. Kristus preto apoštolom a ich nasledovníkom prísne prikazuje: „*Nedávajte sväté psom, ani nehádzte svoje perly pred svine, aby ich nepošliapali svojimi nohami, neobrátili sa a neroztrhali vás*“³⁰. Táto vzácna perla je dar blahodate tajiny, ktorý nemožno len tak niekomu hodiť, aby sa aj dávajúci, aj prijímajúci nevystavili Božiemu odsúdeniu.

Krst je vstupom do Cirkvi, ktorý nie je len jednoduchým vonkajším aktom, akým je napríklad vstup do nejakej svetskej organizácie. Krst je akt hlboko morálny, plne závisiaci na presvedčení a svedomí človeka a značne určujúci jeho účasť vo večnosti.

A ako sa prijatý do školy musí učiť aby nebol vylúčený, tak aj v Cirkvi môže ostať iba ten, kto dodržiava jej pravidla viery a života. V opačnom prípade sa alebo kánonicky (anatémizuje), alebo vnútornou spustnosťou duši sa z nej vylučuje. Blaise Pascal s horkosťou uvažoval o tom, ako sa v jeho dobe veľká tajina duchovného rodenia (krst) u mnohých zmenila na jalový zvyk. Lebo v dávnych dobách do Cirkvi vstupovali až po veľkom úsilí a dlhom snažení. Dnes do nej vstupujú bez akéhokoľvek úsilia, bez obáv a námahy. Vtedy Cirkev k sebe ľudí púšťala až po náročných skúškach. Dnes sú prijímaní bez toho, aby na tie skúšky boli pripravení. Vtedy prijímali až po tom, keď sa človek zriekal svojho predchádzajúceho života, zriekal sa sveta, tela a diabla. Dnes ľudia vstupujú do Cirkvi skôr než sú pripravený niečo z toho urobiť. Nakoniec, za starých čias bolo potrebné svet opustiť aby bolo možné vstúpiť do Cirkvi, zatiaľ čo dnes vstupujú do Cirkvi aj do sveta súčasne. Vtedy na základe týchto krokov chápali hlboký rozdiel medzi svetom a Cirkvou.

Je veľmi dôležité vedieť, že krst sám o sebe nemôže garantovať ani zdravie, ani žiadny iný pozemský blahobyť, ani spásu. Len za predpokladu správneho duchovného života môže semeno krstu vyrásť v duši človeka a priniesť dobré plody.

O krste detí

Krst, ako aj akákoľvek tajina, môže byť spásonosný len v takom prípade, keď samotní rodičia a(aj) krstní dieťaťa ho do krstu prinášajú s vierou, s odhodlaním zrieknuť sa pohanského života (diabla a všetkých jeho skutkov) a žiť podľa Evanjeliových prikázaní. Ale ak sa krst uskutoční jednoducho len z dôvodu tradície, alebo z nejakých poverčivých dôvodov, aby dieťa dobre spalo, nebolo choré a podobne, nielenže neprinesie žiadne dobro, ale na dieťa, aj na jeho rodičov (aj krstných) môže privolať Boží hnev. Lebo krst nie je pustým obradom ani magickým pôsobením, ktorým je možné Svätého Ducha prinútiť vojsť do človeka. Krst človeka stavia pred samotného Boha, ktorý ako oheň vyskúša dielo každého, aké je³¹ a zničí všetko nečestné.

Svätí otcovia píšu, že Boh nemôže spasiť človeka bez vôle samotného človeka, bez jeho priania a súhlasu. Svätý Maxim Vyznávač píše: „Duch nerodí vôľu nechcenú“, a svätý Gregor Nisský: „Cnosť je vecou nezávislou a dobrovoľnou, vynútené a násilné nemôže byť cnosťou“. Kňaz-mučeník Tadeáš varoval: „Je možné byť pokrstený vodou a pritom nepriať blahodat

²⁹ Pozri: Heb 10, 29.

³⁰ Mt 7, 6.

³¹ 1Kor 3, 13.

Životvorného Ducha³², lebo tá blahodať do nikoho nevstúpi bez jeho priania“. Človek v detskom veku nemá ani vôľu, dokonca ani nechápe to, čo s ním robia. Preto dieťa prijíma Božiu blahodať len v takom rozsahu v akom jeho rodičia (a krstní), predovšetkým, ak k vykonaniu tak veľkej veci pristupujú úprimne a horlivo.

Svätý Varsonofij Veľký písal: „Ak prosíš semeno pre svoje pole, najprv to pole na prijatie semena priprav hnojením“. Tým hnojivom je viera a odhodlanie rodičov dieťaťa a krstných žiť podľa Božích prikázaní. Ak ich niet, namiesto požehnania rodičia získavajú odsúdenie, lebo prekliatí je (človek), ktorý nedbanlivo koná dielo Pánovo³³. Svätý Ignác Brjančaninov pritom poukazuje na duchovný zákon, ktorý hovorí o priamej závislosti duchovného stavu dieťaťa od duchovného stavu rodičov (aj krstných, ktorí v mene dieťaťa sľubujú): „Vaša cnosť bude na vášho syna priťahovať Božie požehnanie, no pre vaše hriechy nad ním môže prepuknúť Boží hnev“.

Svätý Simeon Nový Teológ varoval: „Každá duša, akonáhle je človek pokrstený, v duchu prijíma Kristovu blahodať, ktorou sa v nej ihneď predstavuje Kristus. No pokrstené deti necítia posvätenie, ktoré v krste dostali, pretože ten pocit posvätenia je vecou rozumu, a deti ešte nie sú natoľko rozumné aby chápali prijatú blahodať. Preto sa postupom času pomaly menia a prechádzajú na stranu zla, a blahodať svätého krstu v niektorých hasne a úplne sa vytráca, v niektorých je zachovaná jej malá iskierka, ktorou sa ta milosť v nich neskôr opäť rozhára, ak prídu k duchovným otcom a činia pokánie... príjmu katechumenát, správne obnovia vieru a znovu budú dúfať v Boha“.

„Čiže, keď sme krstení ako nič nepocitujúce deti, ako nedokonalí, aj blahodať prijímame nedokonale“.

Svätý Nikolaj Kabasila o tom so smútkom píše, že kresťania prijímú krst a myropomazanie v nevedomelom veku ostávajú cudzími pre dary Svätého Ducha, a dokonca ani nevedia, že Svätý Duch existuje: „Čo myro oznamuje každému kresťanovi? Je to dar zbožnosti a modlitby, a lásky, a čistoty, a iného, čo je pre prijímajúcich potrebné. A ak je toto pre mnohých z kresťanov cudzie a skryté, a ani nevedia, že existuje nejaký Svätý Duch, je to preto, že tajinu dostali v rannom veku, jej dary prijali nevedomelo a keď vyrástli, obrátili sa k čomu netreba a oslepili oko duše“.

Svätý Ignác Brjančaninov sa zarmucoval: „Aký osov môže byť z krstu, keď ho prijímame vo veku, v ktorom ani trochu nechápeme jeho význam? Aký osov môže byť z krstu, keď my, prijímú ho v detstve, ostávame v úplnej nevedomosti o tom, čo sme prijali?“.

No mnohí z nevedomosti, bez viery, bez najmenšieho zámeru zmeniť svoj život krstia dieťa, potom mu dajú prijímať, ale sami neprijímajú, nechápu, čo tým vlastne robia. Lebo prijímaním omyté dieťa hneď ponárajú do špinavej atmosféry neočistených rodičov a takto sa jeho prijímanie nielenže znehodnocuje, ale deje sa to, pred čím varoval apoštol Pavol: „*Preto ktokoľvek by nehodne jedol chlieb alebo pil kalich Pána, previní sa proti telu a krvi Pána. Nech teda skúma človek sám seba, lebo kto je a pije nehodne, je a pije si odsúdenie. Preto je medzi vami veľa slabých a chorých a viacerí umierajú*“³⁴.

Svätý Ignác v súvislosti s tým zvlášť apeluje na duchovných: „Aj na súčasných pastieroch spočíva posvätná a nevyhnutná povinnosť poskytovať presný a podrobný výklad o svätom krste tým, ktorí tajinu prijali v detstve a preto o nej nemajú žiadne znalosti. Dar dostali, účet za použitie daru nikoho neminie. Príprava na skladanie účtu je potrebná, veľmi potrebná! Nedbanlivá a nevedomá držba daru spôsobuje tie najhoršie následky“.

Preto sa krst dieťaťa môže uskutočniť len v takom prípade, ak rodičia (krstní), po prvé, sú pevne rozhodnutí a pred Bohom, duchovným a svojim svedomím prehlasujú, že na seba berú plnú zodpovednosť za jeho kresťanskú výchovu a po druhé, že budú dôstojne prijímať spolu

³² Pozri: Jn 3, 5.

³³ Jer 48, 10.

³⁴ 1Kor 11, 27-30.

s ním. Vtedy ich viera a odhodlanie žiť podľa Kristových prikázaní (dieťa ich ešte nemá) sú zárukou účinnosti a spasiteľnosti krstu dieťaťa. Svätý Dionýz Areopagita o tom písal: „Pre nich (učiteľov, mentorov) bolo prijateľné krstiť aj deti pod tou posvätnou podmienkou, aby telesní rodičia dieťaťa ho zverili komukoľvek z veriacich, ktorý by ho správne poučil v otázkach viery, a potom sa o dieťa staral, ako z hora ukázaný otec, aj ako strážca jeho večnej spásy“.

Čo sa deje s dieťaťom, ktoré zomrelo nepokrstené?

Existuje názor, že nekrstené deti sa ocitajú v pekle. Nemá však žiaden základ. Samotný Pán Ježiš Kristus o nekrstených deťoch povedal: „*takých je Kráľovstvo nebeské*“³⁵. V prvotnej Cirkvi boli krstení len uvedomelí dospelí ľudia, krst detí bol zriedkavým javom, do praxe východnej Cirkvi sa dostal až 9. str.

Hľa, čo hovoria svätí otcovia.

Brat Bazila Veľkého svätý Gregor Nisský v špeciálnej práci s názvom „O deťoch, predčasne unesených smrťou“ priamo uvádza: „Dieťa nepokazené zlom, lebo jeho duševným očiam neprekáža prijať Svetlo žiadna choroba, prebýva v prirodzenom stave, nemá potrebu očistenia pre obnovenie zdravia, pretože na začiatku do duše neprijalo chorobu“.

O nekrstených deťoch zaujímavo písal svätý Teofan Zatvorník: „A deti, všetky sú Božími anjelmi. Nekrstené, ako aj všetkých nachádzajúcich sa mimo viery treba prenechať Božiemu milosrdenstvu. Oni pre Boha nie sú nevlastnými synmi a dcérami. On vie, čo a ako vo vzťahu k ním zariadiť. Cesty Božie sú nevyspytateľné!“.

Svojim asketickým životom známy kňaz-mních Arsenios Atoský (19. str.), keď sa ho pýtali na účasť nekrstených detí, odpovedal: „Pokiaľ ide o deti, na ktoré sa Vás u nás kázali pýtať, je možné povedať to, že tie čo prijali svätý krst sa budú radovať a blaho v nebi žiť na veky, hoci by ich úmrtie bolo nečakané. Tiež neslobodno zavrňovať ani tie deti, ktoré sa narodili mŕtve alebo neboli pokrstené. Nie sú vinné, že nedostali svätý krst, a u Nebeského Otca je mnoho príbytkov, medzi ktorými samozrejme sú aj také, v ktorých budú prebývať aj takéto deti za vieru a zbožnosť svojich verných rodičov, hoci sami, nepoznaným Božím riadením, neprijali svätý krst. Takto myslieť nie je proti náboženskej o čom svedčia svätí otcovia v Synaxari mäsoпустnej soboty“.

Posvätná Synoda Ruskej pravoslávnej cirkvi 14. júla 2018 schválila špeciálnu bohoslužbu „Služba za zosnulé deti, ktoré neprijali blahodať svätého krstu“.

V akom veku krstili v prvotnej Cirkvi?

O tom, v akom veku ľudia prijímali tajinu krstu v prvotnej Cirkvi, dejiny hovoria jednoznačne. Jeden zo známych cirkevných historikov o tejto téme napísal: „Počet kresťanov v dobe Atanáza Veľkého (4. str.) nebol nejak zvlášť veľký, pretože mnohí prijímali krst v dospelosti a niektorí ho dokonca odkladali až na starobu. Deti sa ešte len pripravovali byť kresťanmi, mladí ľudia boli v stave katechumenátu. Krstili sa len dospelé osoby, ktoré sa stávali dokonalými kresťanmi, čo boli prítomní na liturgii verných“.

„V 4. str. bola kresťanská Cirkev zložená z ľudí, ktorí krst prijali v zrelom veku a preto veľmi dobre chápali svoje pranie a svoje motívy pri prechode do kresťanstva“.

Hľa, čo píše o krste svätého Konštantína Veľkého: „...Konštantín svoj krst odkladal do konca svojich dní, kedy sa zároveň živo zapájal do diania na cirkevných snemoch. Táto okolnosť sa mohla zdať divnou len autorom 9. str., keď sa stalo všadeprítomným zvykom krstiť deti“.

„Gregor Nisský a syn zbožných rodičov Bazil Veľký boli krstení až po ukončení štúdií. Ambróz Milánsky, ako aj Nektários Konštantínopolský, krst prijali až po ich zvolení na biskupsku katedru. Svätý Ján Zlatoústý, ako aj Hieronym, hoci pochádzali z kresťanských

³⁵ Mt 19, 14.

rodín, boli pokrstení až v dospelosti, ako aj Ambrózov brat Satyrus a Gorgonia, sestra svätého Gregora Naziánskeho, nehľadiac na to, že už dávno boli známi svojou zbožnosťou“.

„Táto prax, nekrstiť veľmi malé deti bola na Rusi zachovávaná v 11. str. podľa pravidiel kyjevského metropolitu Jána I.“.

Takto sa na krst pripravovali a prijímali ho v prvotnej Cirkvi. No s ochabnutím duchovného života v kresťanoch sa krst postupne z veľkej tajiny duchovného rodenia človeka zmenil na náležitý obrad, ktorý nezriedka prijímajú ľudia vzdialení od viery, často infikovaní rôznymi poverami a nechápajúci, aké ťažké následky môžu spôsobiť sebe aj deťom pri takomto vzťahu k tajine. Ak človek často draho platí za nedbanlivosť k telesnému rodeniu, tak vo vzťahu k duchovnému rodeniu to platí omnoho viac. A ak sa to uskutočňuje vo veľkej miere, tak sa podľa duchovných zákonov odohráva duchovná degenerácia národa, ktorá spôsobuje ťažké rodinné, sociálne, ekonomické, politické a iné katastrofy. Revolúcia z roku 1917 je toho príkladom.

Kto môže byť krstným?

Krstní rodičia sú tí, ktorí na seba berú odvalu a zodpovednosť pred Bohom, duchovným, ľuďmi a svojim svedomím, otvorene vyhlásiť, že urobia všetko preto, aby sa to „zrieknutie diabla a všetkých jeho skutkov“, ktoré vyslovujú v mene dieťaťa stalo zákonom, ako pre nich, tak aj v živote dieťaťa. Preto krstným môže byť len človek úprimne veriaci a poznajúci pravoslávnu vieru. V dnešnej dobe výchovná funkcia krstných fakticky spočíva na rodičoch, preto sa všetko povedané o krstných vzťahuje v prvom rade na nich.

Čo musí o pravoslávnej viere vedieť prístupujúci ku krstu?

Pristupujúci ku krstu musí predovšetkým poznať základy pravoslávnej viery, ktoré majú dve strany. Vieroučnú a duchovno-morálnu. Prvá z nich je krátko obsiahnutá v “Symbole viery“, ktorý bol zostavený v 4. str. na prvých dvoch Všeobecných snemoch. Pozostáva z 12 článkov a znie takto:

1. Verím v jedného Boha, Otca Vševládcu, Stvoriteľa neba i zeme, všetkého viditeľného a neviditeľného.
2. I v jedného Pána Ježiša Krista, Božieho Syna, jednorodného, z Otca zrodeného pred všetkými vekmi. Svetlo zo Svetla, pravého Boha z pravého Boha, zrodeného, nie stvoreného, tej istej podstaty s Otcom, skrze ktorého všetko bolo stvorené.
3. Ktorý pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies a vtelil sa zo Svätého Ducha a Panny Márie a stal sa človekom.
4. Za Pontského Piláta bol za nás ukrižovaný, trpel a bol pochovaný.
5. A v tretí deň vstal z mŕtvych podľa Písiiem.
6. A vstúpil na nebesá a sedí po pravici Otca.
7. A znova príde so slávou súdiť živých a mŕtvych, a Jeho Kráľovstvu nebude konca.
8. I v Ducha Svätého, Pána, Životvorného, ktorý vychádza z Otca, a ktorý s Otcom a Synom je spolu uctievaný a oslavovaný, ktorý hovoril skrze prorokov.
9. V jednu, svätú, všeobecnú a apoštolskú Cirkev.
10. Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov.
11. Očakávam vzkriesenie mŕtvych
12. a život budúceho veku. Amen.

Výklad symbolu viery

1. Verím...

Tu sa nejedná o jednoduché rozumové priznanie existencie Boha a Krista (takú vieru a poznanie má aj diabol), ale o vieru, ktorá je potvrdzovaná životom v súlade s Evanjeliom.

Ako veriaci, že horí dom, z neho uteká, tak aj veriaci v Krista uteká od všetkého, čo sa protiví Jeho prikázaniam.

...v jedného Boha, Otca Vševládcu...

Prvou pravdou viery je Boh, ktorý je Duch, a nie nejaká bytosť, majúca nejakú formu, podobu, miesto prebývania a podobné veci vlastné veciam materiálneho sveta. Podľa kresťanského učenia je Láska³⁶. A láska, to nie je predmet alebo vec, no duchovný stav osoby. A Boh je Duch osobný a nie neosobná, magická sila alebo energia.

V do kresťanskej éry sa predstavy o Bohu, okrem starozákonného náboženstva Hebrejov, vytvárali na základe ľudského myslenia, fantázie a predstáv, podľa obrazov a podôb okolitého sveta, predovšetkým samotného človeka a jeho vlastností. Tak sa postupne formovali rozličné prírodné, pohanské, väčšinou polyteistické náboženstva.

Na rozdiel od nich kresťanstvo vzniklo okamžite, "revolučne", v prvom storočí, ako výsledok, keď sa v hebrejskom prostredí objavila výnimočná osoba Ježiša Krista³⁷, ktorý vystúpil v dejinách ľudstva s bezprecedentným učením o Bohu ako absolútnej Láske a nie pozemskej spravodlivosti. Ako maximálnej pokore. Ktorý zachraňuje ľudstvo nie kráľovskou všemocnosťou ale dobrovoľným utrpením na Kríži. S učením o Bohu v troch Osobách (Otec, Syn-Logos a Svätý Duch) tej istej podstaty a nie do seba uzavretej Monady.

Toto nepoznalo žiadne náboženstvo.

Boh Otec je prvá Osoba Boha Trojice. Je Vševládcou, čiže tým, kto drží a zachováva všetko, čo existuje. Ako písal apoštol Pavol: „*V ňom žijeme, hýbeme sa a sme*“³⁸.

...Stvoriteľa neba i zeme, všetkého viditeľného a neviditeľného.

V neoddeliteľnej jednote je Boh Otec so Synom a Svätým Duchom Stvoriteľom všetkého.

Pod nebom sa tu rozumie nie to, čo vidíme nad hlavou, a pod zemou nie ta, ktorú máme pod nohami. Nebo je neviditeľný svet duchov a zem celý hmotný svet, Vesmír. Toto všetko vzniklo na základe stvoriteľského slova Boha: „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem... Boh povedal: Nech je... Tak sa aj stalo... Bol večer, bolo ráno: deň prvý, druhý, tretí, štvrtý, piaty, šiesty...“³⁹.

2. I v jedného Pána Ježiša Krista, Božieho Syna...

Ježiš Kristus je človekom aj Bohom, Božím Synom, ktorý sa vtelením zjednotil s ľudskou prirodzenosťou. Preto je Pán-Bohočlovek.

...jednorodeného...

Čiže u Boha Otca jediného, na rozdiel od bohov pohanského sveta, ktorí mali mnoho detí-bohov.

...z Otca zrodeného, pred všetkými vekmi...

Toto rodenie nehovorí o objavení sa Božieho Syna v čase, ale o Jeho osobnej vlastnosti vo vzťahu k Otcovi. Svätý Ignác Brjančaninov objasňuje vzťahy medzi Osobami Svätej Trojice analogicky s vlastnosťami človeka, lebo on jediný je z pomedzi všetkých tvorov nazvaný Božím obrazom⁴⁰: „Obrazom Trojice Boha je trojica človek... Naša myseľ je obrazom Otca, naše slovo je obrazom Syna, náš duch je obrazom Svätého Ducha... Mysleť (rozum) bez slova nemôže existovať, ani slovo bez mysle. Preto má každá myšlienka svojho ducha“. Čiže, Syn

³⁶ 1Jn 4, 8.

³⁷ Pozri: 1Jn 4, 9.

³⁸ Sk 17, 28.

³⁹ Pozri: Genezis 1 kapitola.

⁴⁰ Pozri: Gen 1, 27.

je súveký s Bohom Otcom podobne, ako je slovo človeka súveké s jeho myslou. Preto nebolo Boha Otca bez Boha Syna.

...Svetlo zo Svetla, pravého Boha z pravého Boha, zrodeného, nie stvoreného, tej istej podstaty s Otcom...

Jednou z Božích vlastností je Svetlo. „*Boh je Svetlo a niet v Ňom nijakej tmy*“⁴¹, píše apoštol Ján Teológ. V daných slovách symbolu viery sa potvrdzuje, že druhá Osoba Boh Slovo je tým istým Svetlom, akým je Boh Otec. Je Otcom zrodený, nie stvorený, preto vo vzťahu k Nemu nie je menším Božstvom, ale tej istej podstaty, ako Otec.

...skrze ktorého všetko bolo stvorené.

Týmito slovami sa poukazuje na to, že hoci všetko stvorené je jediným nerozdeliteľným aktom všetkých Osôb Svätej Trojice, napriek tomu je v ňom špecifická účasť každej Osoby, najmä Božieho Syna.

3. Ktorý pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies...

Prarodičia vidiac sa bohmi⁴², sa tým postavili proti Bohu, ktorý ich stvoril. Tento hriech je začiatkom a prameňom všetkých vášni. Spôsobil odtrhnutie sa od Darcu života Boha, čo človeka učinilo smrteľným a už neschopným vyslobodiť sa z toho padlého stavu. Preto bolo potrebné zostúpenie Božieho Syna na zem.

...a vtelil sa zo Svätého Ducha a Panny Márie a stal sa človekom.

Pán Ježiš Kristus sa pôsobením Svätého Ducha narodil z Prečistej Panny Márie. Takým spôsobom Boží Syn prijal ľudskú prirodzenosť, aby človeka uzdravil a zachránil pred hriechom a smrťou. Na IV. Všeobecnom sneme (r. 451) bolo prijaté, že Božská a ľudská prirodzenosti boli v Kristovi zjednotené nezliatne (nevytvoril niečo tretie, poloboha-poločloveka), nezmeniteľne (bez zmeny Božskej a ľudskej prirodzenosti), nerozdeliteľne (neoddelene v jednote Bohočloveka), nerozlučne (naveky). Preto je Pán Ježiš Kristus aj pravým Bohom, aj pravým človekom – Bohočlovekom. V tomto spočíva Jeho bezprecedentná unikátnosť.

4. Za Pontského Piláta bol za nás ukrižovaný, trpel a bol pochovaný.

Zmienka o Pilátovi, známom rímskom vládcovi (prokurátorovi) Judska, poukazuje na konkrétne historické obdobie týchto udalostí v Kristovom živote.

O Ježišovi Kristovi hovorí mnoho prameňov. Predovšetkým sú to texty zapísané do jednej knihy Nového Zákona, ktoré tvoria celok 27 kníh ôsmich autorov, priamych svedkov nimi opisovaných udalostí.

O Kristovi sa zmieňujú aj mnohé nekresťanské pramene, ktoré je možné rozdeliť na nepriame a priame. Medzi prvé patria svedectvá historickej náuky, ktoré potvrdzujú informácie z Evanjelií o udalostiach tej doby. Je to napríklad sčítanie ľudu pri imperátorovi Augustovi a vládcovi Sýrie Kviríniovi, objavenie sa „betlehemskej hviezdy“, historickosť Herodesa Antipu, Piláta, Herodesa Veľkého, vyvraždenie im detí a podobne.

Priame svedectvá obsahujú písomné správy o Kristovi a jednotlivých úsekoch Jeho života od známych starovekých autorov: sýrskeho filozofa Mara bar Serapiona, známeho hebrejského historika Jozefa Flávia, rímskych historikov: Plínia Mladšieho, Suetonia, Tacita a iných.

Zmieňuje sa o Ňom množstvo „nemých“ svedkov staroveku: kresťanské katakomby, chrámy a ich ruiny, zobrazenia, ikony, mince a podobne.

⁴¹ 1Jn 1, 5.

⁴² Pozri: Gen 3, 5.

5. A v tretí deň vstal z mŕtvych podľa Písia.

Historický fakt Kristovho Vzkriesenia, o ktorom zvestujú autori kníh Nového Zákona je nespochybniteľný, pretože sa plne zhoduje s vedecko-historickými princípmi skúmania starovekých literárnych prameňov. Tento fakt je predovšetkým potvrdený veľkým množstvom svedkov, ktorí Vzkrieseného videli, keď sa im Kristus mnohokrát v rôznych situáciách zjavil. Všetky tieto informácie sa nezriedka pri opise podrobnosti Kristovho zjavenia líšia, ale s absolútnou určitosťou hovoria o samotnom fakte Vzkriesenia. A všetky známe starodávne rukopisy novozákonných spisov uvádzajú tieto texty bez akýchkoľvek náznakov a pokusov odstrániť zjavne nezrovnalosti v detailoch.

Samotný charakter opisov je jednoduchý, prirodzený, bez najmenšieho náznaku ovplyvňovania. Hovorí o reálnej atmosfére prijatia tejto udalosti od absolútneho neverenia až po úžas, a veľmi presvedčivo potvrdzuje hodnovernosť týchto svedectiev.

Treba spomenúť aj to, ako obetavo o neuveriteľnom fakte zjavenia Vzkrieseného svedčia priami svedkovia a množstvo ich nasledovníkov. Oni nielenže potvrdili pravosť Vzkriesenia Spasiteľa, ale s úžasnou odvahou za toto vyznanie podstúpili mučenie a smrť.

Fakt Kristovho Vzkriesenia je tým najhlavnejším v kresťanstve. V ňom je fakticky sústredená celá jeho podstata. Pozoruhodne o tom hovorí apoštol Pavol: „*Ak však Kristus nebol vzkriesený, potom je márne naše kázanie a márna je aj vaša viera*“⁴³. Preto je v pravoslávnej Cirkvi sviatok Vzkriesenia, deň svätej Paschy, sviatkom sviatkov, ktorý je nad všetkými sviatkami.

6. A vystúpil na nebesá a sedí po pravici Otca.

Slová vystúpil, nebesá, sedí po pravici, sú len slabými náznakmi tých reálií Božieho sveta, do ktorého ako prvý vstúpil Kristus ako Človek. Lebo ako Boží Syn po pravici Otca sedieť nikdy neprestal. No nerozdeliteľne a nerozlučne zjednotený s človečenstvom ho vynáša a ukazuje, že vykúpený človek sa stal, ako to povedal apoštol Peter, účastníkom Božskej prirodzenosti⁴⁴.

„Sedí po pravici Otca“, je obraz prevzatý z dejín kráľovstiev starého sveta, kde bol sediaci po pravici kráľa druhou významnou osobou v kráľovstve. Tento obraz hovorí o najvyššej hodnote Bohom stvoreného človeka v hierarchii všetkého stvoreného. Hovorí o jeho Bohu podobnej, večnej sláve a blaženosti.

7. A znova príde so slávou súdiť živých a mŕtvych, a Jeho Kráľovstvu nebude konca.

V týchto slovách symbolu viery sa hovorí o druhom a slávnom príchode Krista, o konci pozemských dejín ľudstva a všeobecnom vzkriesení. Vtedy sa uskutoční Posledný Súd nad každým človekom a nastane večné Kristovo Kráľovstvo, ktorému nebude konca.

Toto všetko sa stane kvôli úplnej duchovnej a morálnej degradácie ľudstva, keď na zemi neostane ani desiat' spravodlivých⁴⁵ a nastane doba verejného klaňania sa diablu v podobe antikrista, ktorý sám seba vyhlási za Boha. Ako o nespochybniteľnej udalosti o tom písal apoštol Pavol: „*Nech vás nikto nezvedie nijakým spôsobom. Ved' najprv musí nastať odpadnutie od Boha a zjaví sa človek nepravosti, syn zatratenia, ktorý sa protiví a povyšuje nad všetko, čo nesie Božie meno alebo je predmetom úcty, a to tak, že sa posadí do Božieho chrámu a bude sa vydávať za Boha*“⁴⁶.

8. I v Ducha Svätého, Pána, Životvorného...

⁴³ 1Kor 15, 14.

⁴⁴ 2Pet 1, 4.

⁴⁵ Pozri: Gen 18, 24-33.

⁴⁶ 2Tes 2, 3-4.

Tento článok symbolu viery hovorí o tretej Osobe Svätej Trojice, tej istej podstaty s Otcom a Synom. O osobitej vlastnosti, ktorá Ho odlišuje od rodeného Syna, hovoria nasledujúce slová symbolu viery:

...ktorý vychádza z Otca...

A nasledujúce slová:

...a ktorý s Otcom a Synom je spolu uctievaný a oslavovaný...

Potvrdzujú Jeho rovnosť s Otcom a Synom. Jeho osobitá vlastnosť a pôsobenie vo svete sú vyjadrené aj v slovách:

...ktorý hovoril skrze prorokov.

Čiže hovoriaceho cez prorokov a taktiež apoštolov a svätých. Samotné dejiny Cirkvi sa začínajú zoslaním Svätého Ducha na apoštolov⁴⁷.

9. V jednu, svätú, všeobecnú a apoštolskú Cirkev.

V tomto článku symbolu viery sú pomenované základné vlastnosti Cirkvi.

Jednu, čiže jedinú. Všetky pravoslávne cirkvi na základe jednoty svojej viery tvoria jednu Všeobecnú Cirkev.

Svätú. Cirkev, ako Kristovo Telo⁴⁸, do seba zahŕňa tých veriacich, ktorí sa úprimne snažia žiť podľa Jeho prikázaní. No stupeň účasti na živote Cirkvi je u každého kresťana iný a podmienený jeho horlivosťou pre tento život a dosiahnutie najpotrebnejšieho stavu duše, čiže pokory. Ctihodný Izák Sýrsky písal: „Odmena sa dáva nie za cnosti, ani za námahu pri ich získavaní, ale za rodiacu sa z nich pokoru. Ak sa tá stratí, to prvé bude zbytočné“. V takomto prípade je prebývanie veriaceho v Cirkvi a Cirkvi v ňom relatívne. Nevidením svojej hriešnosti a nevyhnutnosti pokánia od nej odpadá. Správnym životom a pokorou sa k nej znovu pripája. Duchovný preto na spovedi nad kajúcnikom číta takúto rozhrešujúcu modlitbu: „Prijmi a zjednot'... s Tvojou svätou Cirkvou“. Takto, hoci sú všetci hriešni, svoju dušu očisťujú pokáním sa znovu a znovu, primerane svojej čistote, pripájajú k Cirkvi ako Kristovmu telu a jej svätosť ostáva nepoškvrnenou.

Všeobecnú. Toto slovo poukazuje na to, že Cirkev jednoducho nie je len zhromaždenie rovnako veriacich ľudí, alebo spoločenstvo krstených, ale živý kompaktný, nedeliteľný organizmus, v ktorom každý veriaci predstavuje jednu z jeho buniek. A stav ktorejkoľvek bunky pôsobí na všetky ostatné a celý Organizmus ako celok. Avšak účinnosť modlitieb každého z veriacich závisí od stupňa duchovnej čistoty modliaceho sa.

Apoštolskú. Toto označenie po prvé hovorí o tom, že Cirkev je založená apoštolmi. Po druhé, ukazuje na jej úlohu, ktorá je vyjadrená slovami Krista adresovanými apoštolom: „*Chod'te teda a naučte všetky národy, krstiac ich v meno Otca, i Syna, i Svätého Ducha, učiac ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal*“⁴⁹.

10. Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov.

Krst je začiatok života veriaceho v Cirkvi. Kristus o tom hovorí v besede s Nikodémom: „*Veru, veru, hovorím ti, ak sa niekto nenarodí z vody a Ducha, nemôže vojsť do Kráľovstva Božieho*“⁵⁰.

Ale čo krst znamená? Ľudská duša sa podobá pôde roľníka. Akokoľvek bude obrobené, pokiaľ doň nič nezaseješ, neprinesie úrodu. Tak aj duša človeka potrebuje blahodätne semeno

⁴⁷ Sk 2, 1-4.

⁴⁸ Pozri: Ef 1, 23.

⁴⁹ Mt 28, 18-19.

⁵⁰ Jn 3, 5.

krstu. Svätý Marek Askéta hovorí: „Naše telo je vzaté zo zeme a svojou vlastnosťou je aj zemi podobné. Musí byť obrábané. Semená, ktoré sú zasiate do neobrobeného poľa uhynú. Naopak, na starostlivo obrobenom poli, no nevysiatom užitočným semenom, vyrastie kúkol“.

Pri správnom duchovnom živote, pri nútení sa k plneniu Evanjeliových prikázaní a pokániu semeno krstu v duši vzklíči, vyrastie a prinesie svoje plody, očistiac ju od násilia vášni a hriechov. Takto postupne sa v človeku uskutočňuje formovanie nového človeka.⁵¹

A tak, ako telesné rodenie, sa aj duchovné rodenie v krste, podľa učenia Cirkvi, môže uskutočniť iba raz.

11. Očakávam vzkriesenie mŕtvych...

Cieľom Božieho príchodu na zem bolo zbaviť človeka večnej smrti zrodenej hriechom. Preto je hlavnou udalosťou v dejinách ľudstva Kristovo Vzkriesenie, ktoré je začiatkom a zárukou všeobecného vzkriesenia, ktoré sa uskutoční pri druhom príchode Krista na konci sveta.

Pri všeobecnom vzkriesení budú tela ľudí podobné Telu vzkrieseného Krista. Svätý Cyril Jeruzalemský o tom napísal: „Povstane telo... no nebude rovnaké, bude večné. Nebude mať potrebu ani v jedle pre zachovanie života, ani rebríkoch pre stúpanie, pretože bude duchovné, úžasné, také, že sa to nedá opísať“.

12. ...a život budúceho veku. Amen.

Je to večný život s Bohom, blažený a nepodliehajúci času.

Svätý Efrém Sýrsky o ňom povedal: „Príjemná vôňa Raja nasycuje bez chleba; dych života je ako pokrm. Telá, v ktorých je krv a voda tam dosahujú rovnakú čistotu, ako samotná duša... Tela sa tam dostávajú na úroveň duše, duša sa vynáša na úroveň ducha“. A svätý Teofan Zatvorník písal: „Keď bude takýmto spôsobom rozklad vylúčený z všetkých oblastí bytia a všade zavládne nesmrteľný život, všetko bude plné radosti života“. Slovo „Amen“ (v hebrejčine to slovo znamená: tak buď!) potvrdzuje skutočnosť, pravdivosť povedaného.

Čo je to kresťanský život?

Na to, aby sa človek mohol stať pravoslávny kresťanom, nestačí len poznanie vierouky a prijatie krstu. Bez pochopenia základov duchovného a morálneho života môže veriaci ľahko ostať pohanom ako pred krstom, alebo sa z neho môže stať formalista, či fanatik.

Kresťanský život predovšetkým predpokladá poznanie jeho základných duchovných zákonov, stupne rozvoja, kritéria správnej cesty a na nej stojace nebezpečenstvá, príčiny omylov a duchovných pádov.

Podľa pravoslávnej vierouky je život človeka pri všetkej rozmanitosti v ňom vykonaných udalosti podmienený slobodnou vôľou človeka, nad ktorou nemá moc ani Boh.

Predovšetkým, od vôle človeka, jeho duchovného stavu, ktorý sa formuje jeho slobodným výberom dobra alebo zla v každom okamihu, závisí zdravosť, alebo naopak, nemorálnosť všetkých stránok jeho života.

A aké sú kritéria dobra a zla? Podľa pravoslávnej vierouky sú menované v evanjeliových zákonoch a prikázaniach, ktoré vyjadrujú objektívne normy života človeka. Prvotnosť duchovného princípu v živote človeka a jeho rozhodujúci význam vo všetkom čo sa deje, je prioritnou vlastnosťou pravoslávia. Z toho dôvodu všetku pozornosť človeka sústreďuje nie len na morálnu, behaviorálnu⁵² stránku života, ale predovšetkým a najmä na duchovnú. Morálna stránka je väčšinou otvorená, pretože sa týka vonkajšieho spôsobu života človeka, jeho konania. No nezahŕňa do seba vážne vnútorné stavy, vášne, ako zákernosť, slávybažnosť, závisť, nenávisť, pýchu a iné. Morálka sama o sebe ešte nehovorí o skutočných hodnotách

⁵¹ Ef 4, 24.

⁵² Behaviorálny - týkajúci sa ľudského správania v spoločnosti.

človeka. Napríklad, človeku je možné pomôcť úprimne, zo srdca, ale aj kvôli ľudskej chvále a vypočítavosti. Ľudový výraz "svätý satan" nie je náhodný. Pravoslávie preto človeka volá byť nie len morálnym ale hlavne čistým dušou.

Duchovný život

Duchovný život má dve podstatne odlišné fázy. Nepoznajúc ich postupnosť a predčasné hľadanie vyššieho môže človeku vážne ublížiť.

Veľký askéta svätý Izák Sýrsky o týchto fázach píše: „Telesná námaha predchádza duševnú, ako zem predchádzala dušu vdychnutú do Adama. Kto nezískal telesnú námahu, ten nemôže mať ani duševnú, pretože druhé sa rodí z prvého, ako klas z nahého zrna. A kto sa nenamáha duševne, je pozbavený duchovných darov“. „Poškvrnená duša nevstúpi do čistého Kráľovstva a nepripojí sa k dušiam svätých“.

Telesná námaha v danom prípade znamená počin plnenia Evanjeliových prikázaní v boji s vášňami. Duševná, či duchovná je očisťovanie duše od vášni, získanie hlbokkej pokory a dosiahnutie Bohu podobnej lásky, dokonalosť. Napríklad, autor životopisu svätého Sergeja Radonežského kňaz-mnich Nikon rozpráva o duchovnom napredovaní svätého poznamenáva: „Svätí otcovia v duchovnom živote stroho rozlišujú dve fázy, dva stavy: križ aktívny a križ meditatívny. Prvý stav je ťažká a úzka cesta križa, obdobie počinov, námahy a zápasu so sebou, so starým človekom a s nepriateľmi spásy, čiže svetom a diablom. Druhým stavom je upokojenie srdca v Bohu, hlboký pokoj duše. Kristovou blahodaťou víťaziaci nad vášňami ešte tu na zemi získava zálohu nebeskej blaženosti“. No je to údel nemnohých.

Keď svätý Ignác Brjančaninov v článku „Vzťah kresťana k jeho vášňam“ píše o telesnej námahe, poukazuje na veľmi vážnu zákonitosť: „Niektoré vášne sú začiatkom a príčinou vzniku ďalších. Patrí medzi nich: prejedanie sa, blahobyť, radovánky, rozkoš, lakomstvo, slávybažnosť, neverenie. Ich následkami sú: zmyselnosť, žiaľ, hnev, pamätanie na zlé, závisť, pýcha, zabudnutie na Boha, zanechanie cnostného života. V duchovnej askéze sa treba vyzbrojiť hlavne proti počiatočným vášňam. Ich následky sa budú ničiť sami“.

Avšak veľkým nebezpečenstvom na tejto ceste je vyzdvihovanie svojich dobrých skutkov a počinov a ich vnímanie ako zásluhy pred Bohom. Toto kresťana ubíja, lebo v ňom rodí slávybažnosť, pýchu a fakticky privádza k odpadnutiu od Krista. Poukazuje na to svätý Ignác Brjančaninov: „Taká je povaha všetkých telesných počinov a viditeľných dobrých skutkov. Ak si myslíme, že vykonajúc ich tým Bohu prinášame obeť a nesplácame svoj dlh, tak sa v nás dobré skutky a počiny stanú rodičmi dušu hubiacej pýchy“. „Nešťastný je ten, kto je spokojný s vlastnou ľudskou pravdou: taký Krista nepotrebuje“.

O čom hovoria prikázania?

Hlavné zo všetkých prikázaní, ku ktorým sú privádzané ostatné sú láska k Bohu, znamenajúca splnenie Jeho prikázaní, a láska k človeku, ktorej podstata je vyjadrená v Kristových slovách: „*Všetko teda, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im*“⁵³, „*nikto nemá väčšej lásky ako ten, kto svoj život kladie za svojich priateľov*“⁵⁴. Preto svätý Ignác Brjančaninov vyzýva: „aj slepému, aj malomocnému, aj duševne chorému, aj malému dieťaťu, aj zločincovi, aj pohanovi preukáž úctu, ako Božiemu obrazu“.

Avšak jeden z duchovných zákonov hlása, že skutočná a neoblomná láska nemôže byť v tom, kto nemá pokoru. Pod pokorou rozumieme uvedomenie si neschopnosti oslobodiť sa od vášni (odsudzovania, závisť, slávybažnosti, žiarlivosti atď.) vlastnými silami a z toho prameniace od srdca, úprimne obrátenie sa k Spasiteľovi s prosbou o pomoc. Pokory niet bez pokánia, a pokánie nie je možné bez trpenia za svoje hriechy a bez modlitby.

⁵³ Mt 7, 12.

⁵⁴ Jn 15, 13.

No pokora sa získava len úprimnou snahou žiť v úplnej zhode s evanjelióvymi prikázaniami. Svätý Simeon Nový Teológ písal: „Poctivé plnenie Kristových prikázaní človeka učí jeho slabostiam“. Čiže iba odhodlanie žiť podľa prikázaní Evanjelia človeku odkrýva reálny stav jeho duše, jeho slabosti, ktoré ho činia schopným byť veľkodušným k hriechom a nedostatkom druhých ľudí, čo je začiatkom Kristom prikázanej lásky.

Čo je hriech?

Hriechom sa nazýva hocaký skutok, cit duše, pranie, myšlienka, ktoré odporujú hlasu svedomia a prikázaniam Evanjelia. Apoštol Ján to vyjadril krátkymi slovami: „*Každá nepravosť je hriech*“⁵⁵, „*hriech je porušenie zákona*“⁵⁶. Pod nepravosťou treba chápať porušovanie zákonov ľudskej prirodzenosti, čiže toho, čo je neprirodzené, škodlivé, ničivé pre naše telo, dušu a ducha. Človek Boha hriechom nepoburujú, lebo Boh je nevášnivý. Svätý Ján Kassián Rímsky písal: „Bohu nemôžeme pripisovať pobúrenie hnevom a zlosť bez rúhania“. Navyše svätý Anton Veľký varuje: „naše hriechy Bohu v nás nedovoľujú zažiariť, lebo nás zjednocujú s démonmi mučiteľmi“. Čiže, ak človek hreší, škodí sebe a podľa nemenných duchovných zákonov dostáva zaslúženú odmenu (trest). Svätý Marek Askéta písal: „Pán dal, aby za každým skutkom, dobrým či zlým, nasledovala patričná prirodzená odmena, no nie so zvláštnym účelom (od Boha), ako si to myslia niektorí, čo nepoznajú duchovné zákony“. Hriechy a vášne sami v sebe nesú odplatu pre hriešnika. Boh svojimi prikázaniami ukázal, čo je dobro, a čo zlo, aby človeka varoval pred škodiacim mu konaním.

Sú aj hriechy zvlášť ťažké, smrteľné. Patria medzi nich: samovražda, vražda, zúfalstvo, zrieknutie sa Boha, zrada vlasti a priateľov, čarodejníctvo, heréza, smilstvo a cudzoložstvo, kradnutie, lúpežníctvo, opilstvo, narkománia. Svätí otcovia ale hovoria, že nie hriechu, ktorý by nebolo možné odpustiť, okrem hriechu, z ktorého nebolo učené pokánie. Preto je celé Evanjelium, všetko učenie svätých otcov presiaknuté volaním človeka k pokániu, ktoré má byť „dušou a cieľom modlitby“. Pokánie je modlitba, ktorá je krvou duchovného organizmu človeka.

Pozornosť v modlitbe

Svätý Ignác Brjančaninov píše: „Modlitba bez pozornosti, nie je modlitba. Je mŕtva! Je neosožné, duši škodiace, Boha urážajúce prázdnoslovie!“. „Dušou modlitby je pozornosť, vnímavosť. Ako je telo mŕtve bez duše, tak je aj modlitba mŕtva bez pozornosti. Nepozorná modlitba sa mení na prázdnoslovie a modliaci sa tak pridávajú k márne volajúcim Božie meno“.

„Modliť sa musíš pozorne a zbožne s cieľom pokánia, a snažiť sa iba o to, aby tieto tri vlastnosti boli v modlitbe stále prítomné“.

„Hodnota modlitby spočíva len v jej kvalite, nie množstve... Kvalita skutočnej modlitby spočíva v tom, keď je myseľ počas modlitby pozorná a srdce súcíť s myseľou“.

„Zachovaniu pozornosti v modlitbe zvlášť veľmi napomáha pomalé prednášanie slov modlitby. Vyslovuj slová pomaly, aby myseľ mohla v pokoji zachovať svoje prebývanie v slovách modlitby, aby sa jej nevyšmyklo ani jedno jej slovo“.

Preleť – sebaklam

Je dôležité povedať aj to, že veriaci, ktorý nepozná duchovnú cestu svätých otcov, môže na ceste modlitby ľahko padnúť do takzvanej prelesti – namýšľania si o svojich duchovných úspechoch, hľadanií blahodiatnych darov, stavov. Svätý Ignác Brjančaninov o príčine vzniku tohto ťažkého duchovného neudu píše: „Všetky druhy diabolskej prelesti, ktorým je askéta modlitby vystavovaný, vznikajú z toho, že základom modlitby nie je pokánie, že sa pokánie nestalo prameňom, dušou, cieľom modlitby“. Tiež „pozorujúci v sebe hocaký dobrý skutok sa

⁵⁵ 1Jn 5, 17.

⁵⁶ 1Jn 3, 4.

nachádza v stave sebaklamu. Tento stav sebaklamu slúži ako základ pre diabolskú prelest“.
Taký veľký svätec ako svätý Makarios sa modlil: „Bože, očisť mňa hriešneho, lebo nikdy som pred Tebou neurobil dobré“.

Samozrejme, na tejto ceste je potrebný niekto, kto by človeka správne usmernil. Svätý Ignác ale neskúsených a dôverčivých kresťanov varuje pred náhľivosťou pri výbere duchovníka, pretože už v jeho dobe (19. str.) nebolo málo takých, o ktorých písal: „Duši škodiace herectvo a najsmutnejšia komédia sú starci, ktorí na seba prijímajú úlohu dávnych svätých starcov, pričom nemajú ich duchovné dary. Nech vedia, že ich samotný zámer, ich myšlienky a chápanie veľkej mníšskej činnosti – poslušnosti, sú klamlivé, že ich samotný spôsob myslenia, ich rozum, ich vedomosti sú sebaklam a diabolská prelest“.

Svätý Ignác poukazuje ešte na jednu vážnu príčinu duchovného sebaklamu, ktorou je nakazených množstvo kresťanov hocakých hodností: „nie bezdôvodne je k stavu sebaklamu a prelesti náchylné duševné rozpoloženie tých mníchov, ktorým, odmietnuc cvičenie sa v Ježišovej modlitbe a vôbec práci mysle, vyhovuje len vonkajší prejav modlitby, čiže nevynechávanie cirkevných bohoslužieb a kelijného pravidla... Nevyhnú sa namýšľaniu“. Preto svätý s bolesťou v duši volá: „V dnešných dňoch je veľmi dôležitá potreba správnej modlitby, a oni ju nepoznajú! Nevedie, že má byť nástrojom a vyjadrením pokánia, hľadajú potešenie a radosti, klamú sa a nástrojom, ktorý je nám daný na spásu, ubíjajú svoje duše. Dnes je veľmi dôležité správne chápanie modlitby! V dnešnej dobe je našim zásadným a jediným vodidlom k spásu. Učiteľov niet!“. „Nauč sa Bohu modliť správne. Nauč sa modliť správne, modli sa stále a dosiahneš spásu“.

Ako sa modliť za svoje potreby?

Často a asi najviac sa modlíme v prípade pozemských problémov. Pričom často zabúdame, že všetko čo sa s nami deje nie je náhoda ani pomsta Boha za naše hriechy, ale prirodzeným následkom Bohom daných duchovných zákonov, ktoré sú všetky podriadené jedinému zákonu, zákonu lásky, Bohu. Preto naša modlitba musí byť modlitbou viery: „*Pane, Ty vieš, prečo trpím, čo chcem, a verím, že sa mi deje nevyhnutné a osožné pre moju spásu. Nech bude Tvoja vôľa, a nie moja*“. Takto sa modlil samotný Pán Ježiš Kristus v Getsemanskej záhrade pred svojim utrpením, a ukázal tak obraz správnej modlitby všetkým tým, kto skutočne verí, že Boh je láska. Takto sa modliť kázu aj všetci svätci otcovia.

Svätý Varsonofij Veľký písal: „Nie je dobré snažiť sa modliť za to, aby si bol uzdravený, ak nevieš, čo je pre teba osožné“. Svätý Izák Sýrsky vytrvalo prosiacich o niečo pozemské varoval: „Ak niekto od kráľa prosí trochu hnisu, bezcennosťou svojej prosby zneuctieva nie len seba ukazujúc svoju veľkú neznalosť, ale uráža aj samotného kráľa. Tak postupuje aj ten, kto v svojich modlitbách prosí o pozemské blahá“.

Svätý Ignác vysvetľujúc Kristove slová: „*Keď sa modlíte, nehovorte mnoho ako pohania, ktorí si myslia, že budú vypočutí pre svoju mnohovravnosť*“⁵⁷, písal: „Mnohovravnosť, Pánom odsúdená v modlitbe pohanov, spočíva v početných prosbách za dočasné blahá“. A opakujúc myšlienku Izáka Sýrskeho písal: „V svojich prosbách nebuď nerozvážny, aby si Boha neprovokoval svojou nerozumnosťou. Prosiaci u Kráľa kráľov niečo úbohé Ho ponízuje a uráža“. „Hľadajúci v svojej modlitbe pominuteľné pozemské blahá proti sebe prebúda rozhorčenie Nebeského kráľa“.

Pamätanie na veľkú tajinu

Mnoho ľudí každoročne zvlášť sviatočne spomína na deň svojho telesného narodenia, ktorý ako prišiel, tak sa aj vytratí. Apoštol Jakub písal: „*Vy neviete, čo bude zajtra s vašim životom? Ved' ste para, ktorá sa na chvíľu ukáže a potom zmizne*“⁵⁸. Oveľa dôležitejšie je, aby

⁵⁷ Mt 6, 7.

⁵⁸ Jak 4, 14.

si veriaci zapamätal udalosť, ktorá pre neho má nepominuteľný význam určujúci jeho večnosť. Tou udalosťou je vnútorný akt jeho viery v Krista a rozhodnutia žiť podľa jeho prikázaní, z ktorých najdôležitejšie a prvé je nové prikázanie: „*aby ste sa navzájom milovali; ako som Ja miloval vás, aby ste sa aj vy navzájom milovali*“⁵⁹. Takéto rozhodnutie človeka sa v skutočnosti završuje prijatím tajiny krstu, v ktorom vedome a s presvedčením, pred tvárou svojho svedomia, pred Bohom a ľuďmi dáva sľub byť naveky verný Kristovi. Tak sa uskutočňuje najdôležitejšia udalosť, ktorá mení celý duchovný a morálny život človeka. Tak prijatý krst nemôže byť nikdy zabudnutý.

⁵⁹ Jn 13, 34.